

februarie 2017

Această fișă nu impune obligații Curții și nu este exhaustivă

Drepturile copiilor

A se vedea, de asemenea, fișele tematice „Drepturi părintești”, „Răpiri internaționale de copii” și „Protecția minorilor”.

Articolul 1 (obligația de a respecta drepturile omului) din Convenția europeană a drepturilor omului („Convenția”):

„Înaltele Părți Contractante recunosc **oricărei persoane** aflate sub jurisdicția lor drepturile și libertățile definite [de prezenta Convenție].”

Dreptul de acces la o instanță (articolul 6 din Convenție)

Stagno împotriva Belgiei

7 iulie 2009

În urma decesului tatălui lor, cele două reclamante (minore la acea vreme) și alți descendenți au beneficiat de o asigurare de viață încheiată în favoarea lor în cadrul unei societăți. Mama acestora, administratorul legal al patrimoniului copiilor ei, primește de la societatea de asigurare suma pe care o depune în conturi bancare de economii, golite în mai puțin de un an. Reclamantele, devenite majore, au înaintat fiecare o acțiune împotriva mamei lor și a societății, urmând ca, după ce au ajuns la un acord, să renunțe la acțiunea împotriva mamei lor. Acestea au invocat în fața Curții Europene a Drepturilor Omului o încălcare a drepturilor lor de acces la o instanță, plângându-se că, prin respingerea acțiunii împotriva societății – întrucât intervenise prescripția –, instanțele belgiene le-au privat de orice remediu efectiv în fața unui judecător, prescripția nefiind suspendată în perioada în care erau minore, când nu au avut posibilitatea de a acționa în justiție.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat **încălcarea articolului 6 alineatul (1)** (dreptul la un proces echitabil – accesul la o instanță) din Convenția europeană a drepturilor omului, observând în special că, prin decizia conform căreia termenul de prescripție se aplica și minorilor, instanțele belgiene au privilegiat interesele societăților de asigurare. Reclamantelor le era însă imposibil să își apere bunurile împotriva societății înainte de a deveni majore, iar în momentul în care deveneau majore, acțiunea acestora era prescrisă. Prin urmare, aplicarea rigidă a termenului de prescripție, fără a ține cont de circumstanțele specifice ale cauzei, le-a împiedicat pe reclamante să apeleze la un recurs la care aveau dreptul în principiu.

Dreptul la respectarea vieții private și de familie (articolul 8)

Adopția

Chbihi Loudoudi și alții împotriva Belgiei

16 decembrie 2014

Prezenta cauză privește procedura de adopție în Belgia de către reclamanți a nepoatei lor marocane, care le-a fost încredințată în temeiul „kafala”¹. Reclamanții s-au plâns în special de faptul că, în defavoarea interesului superior al copilului, autoritățile belgiene au refuzat recunoașterea dreptului „kafala” și pronunțarea adopției nepoatei lor și au denunțat situația precară a șederii sale.

Curtea a constatat **neîncălcarea articolului 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție privind refuzul pronunțării adopției și **neîncălcarea articolului 8** privind situația șederii copilului. Aceasta a considerat în special că refuzul adopției era întemeiat pe o lege care să asigure, conform Convenției de la Haga din 29 mai 1993 asupra protecției copilului și cooperării în materia adopțiilor internaționale, că adopțiile internaționale respectă interesul superior al copilului și viața sa privată și de familie și că autoritățile belgiene au putut considera în mod legitim că un astfel de refuz era în interesul superior al copilului, permițând menținerea unei filiații unice și identice în Maroc ca și în Belgia (legătură de filiație cu părinții biologici). În plus, întrucât Convenția nu garantează dreptul la un anumit tip de permis de ședere, Curtea a observat că singurul obstacol real cu care s-a confruntat fata a fost imposibilitatea de a participa la o excursie școlară. Această dificultate, cauzată de lipsa unui permis de ședere în perioada mai 2010-februarie 2011, nu este suficientă pentru a statua că Belgia avea obligația de a-i acorda un permis de ședere cu durată nelimitată în vederea protejării vieții sale private.

Zaiet împotriva României

24 martie 2015

Prezenta cauză privește anularea deciziei de adopție a unei femei, la îndemnul surorii sale adoptive, la 31 de ani de la omologarea acestei adopții și la 18 ani de la decesul mamei lor adoptive. Reclamanta a considerat că anularea adopției reprezenta o ingerință arbitrară și disproporționată în viața sa de familie, subliniind că aceasta a trăit împreună cu mama sa adoptivă de la vârsta de nouă ani și că relația lor se baza pe afecțiune, responsabilitate și sprijin reciproc. În plus, ea s-a plâns că a pierdut, din cauza anulării adopției sale, drepturile asupra a cinci hectare de pădure pe care le-ar fi moștenit de la mama sa adoptivă.

În prezenta cauză, Curtea era chemată pentru prima dată să examineze anularea unei decizii de adopție într-un caz în care părintele adoptiv era decedat, iar copilul adoptat ajunsese de mult timp la vârsta majoratului. În speță, întrucât decizia de anulare era vagă și nu era suficient motivată, fiind o măsură atât de radicală, aceasta a constatat că ingerința în viața de familie a reclamantei nu era justificată de motive relevante și suficiente, **încălcând articolul 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție. Curtea a observat în special că, în orice caz, anularea unei adopții nu trebuie să fie prevăzută ca fiind o măsură luată împotriva unui copil adoptat și a subliniat că, în dispozițiile legale și în deciziile în materie de adopție, interesul copilului trebuia să rămână primordial. Curtea a constatat, de asemenea, **încălcarea articolului 1 din Protocolul nr.º1** (protecția proprietății) la Convenție, având în vedere atingerea disproporționată a dreptului patrimonial al reclamantei privind terenul litigios.

Autoritatea părintească, încredințarea și dreptul de vizitare

N.Ts. împotriva Georgiei (cererea nr.º 71776/12)

2 februarie 2016

Prezenta cauză privește o procedură referitoare la înapoierea a trei băieți minori – care locuiau cu familia mamei de la decesul mamei lor –, tatălui lor.

Prima reclamantă a afirmat în special că autoritățile naționale nu au evaluat cu atenție interesul superior al nepoților săi și a invocat un viciu de procedură.

Curtea a constatat **încălcarea articolului 8** (dreptul la respectarea vieții private și de

¹. În dreptul islamic, este interzisă adopția care creează legături de familie comparabile sau similare celor care rezultă din filiația biologică. În schimb, acest drept dispune de instituția specifică de „kafala” sau „încredințare legală”. În statele musulmane, cu excepția Turciei, Indoneziei și Tunisiei, kafala înseamnă angajamentul benevol de a se ocupa de întreținerea, educația și protecția unui minor.

familie) din Convenție. În special, în opinia acesteia, copiii nu au fost reprezentați cum se cuvine în fața instanțelor naționale, având în vedere în special faptul că funcțiile și competențele autorității naționale desemnate pentru a-i reprezenta nu fuseseră clar definite și că instanțele nu au luat în calcul audierea în persoană a celui mai mare dintre băieți. În plus, instanțele nu au apreciat cum se cuvine interesul superior al copiilor, neglijând starea psihologică a acestora.

Dreptul la cunoașterea originilor

Mikulić împotriva Croatiei

7 februarie 2002

Prezenta cauză privește un copil născut în afara căsătoriei, care, împreună cu mama sa, a formulat o acțiune în stabilirea paternității. Reclamanta s-a plâns că dreptul croat nu obligă părțile din acțiunile în stabilirea paternității să respecte hotărârile judecătorești care dispun efectuarea de teste ADN și că instanțele interne nu s-au pronunțat cu privire la cauza sa, generând o situație de incertitudine privind identitatea sa. Aceasta a reclamat, de asemenea, durata procedurii și absența unui remediu efectiv în vederea accelerării procedurii.

Curtea a constatat **încălcarea articolului 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție. Aceasta a observat că, pentru a se pronunța asupra unei acțiuni în stabilirea paternității, instanțele erau obligate să țină cont de principiul fundamental al intereselor copilului. În speță, Curtea a considerat că procedura aplicabilă nu păstrase un echilibru just între dreptul reclamantei de a pune capăt, fără întârzieri nejustificate, stării de incertitudine privind identitatea sa și cel al tatălui său care nu s-ar fi supus unor teste ADN. În consecință, ineficiența instanțelor a generat o stare prelungită de incertitudine în ceea ce privește identitatea reclamantei. În plus, Curtea a constatat **încălcarea articolului 6 alineatul (1)** (dreptul la un proces echitabil într-un termen rezonabil) și **încălcarea articolului 13** (dreptul la un remediu efectiv) din Convenție.

A se vedea, de asemenea, printre altele: **Gaskin împotriva Regatului Unit**, Hotărârea din 7 iulie 1989; **Ebru si Tayfun Engin Colak împotriva Turciei**, Hotărârea din 30 mai 2006; **Phinikaridou împotriva Ciprului**, Hotărârea din 20 decembrie 2007; **Kalacheva împotriva Rusiei**, Hotărârea din 7 mai 2009; **Backlund împotriva Finlandei** și **Grönmark împotriva Finlandei**, Hotărârile din 6 iulie 2010; **Pascaud împotriva Franței**, Hotărârea din 16 iunie 2011; **Laakso împotriva Finlandei**, Hotărârea din 15 ianuarie 2013; **Röman împotriva Finlandei**, Hotărârea din 29 ianuarie 2013; **Konstantinidis împotriva Greciei**, Hotărârea din 3 aprilie 2014; **Călin si alții împotriva României**, Hotărârea din 19 iulie 2016.

Odièvre împotriva Franței

13 februarie 2003 (Marea Cameră)

Reclamanta a fost abandonată la naștere, fiind lăsată în grija serviciilor de asistență publică de către mama sa care a solicitat secretul identității sale față de copil. Ulterior, reclamanta a fost înregistrată în calitate de copil aflat în grija statului, înainte de a fi adoptată cu efecte depline. Aceasta și-a manifestat dorința de a cunoaște identitatea părinților biologici și a fraților săi. Cererea sa a fost respinsă pe motiv că a fost născută „sub X”, procedură care le permitea mamelor să își păstreze anonimatul. Reclamanta s-a plâns că nu a putut obține informații privind elementele de identificare a familiei sale naturale. Aceasta a criticat prejudiciul grav la care a fost supusă, în măsura în care era privată de posibilitate de a-și rescrie istoria personală. De asemenea, reclamanta a considerat că secretul, astfel cum este instituit în Franța, reprezenta o discriminare bazată pe naștere.

În Hotărârea Marii Camere, Curtea a observat că nașterea și, în special, circumstanțele în care s-a produs țin de viața privată a copilului și ulterior a adultului, garantată de articolul 8 din Convenție. Aceasta a constatat în speță **neîncălcarea articolului 8** (dreptul la respectarea vieții private) din Convenție, considerând în special că reclamanta a avut acces la informații, altele decât cele de identificare, despre mama sa și familia sa

biologică, care îi permiteau să stabilească câteva rădăcini ale originii sale, cu respectarea intereselor părților terțe. Pe de altă parte, o nouă lege adoptată în 2002 a oferit posibilitatea de a ridica regimul de secret al identității și a instituit un organism specific care va facilita căutarea originilor biologice. Această nouă lege putea permite reclamantei să solicite ca secretul mamei sale să aibă un caracter reversibil, cu condiția acordului mamei, astfel încât să asigure în mod echitabil concilierea dintre protecția acesteia din urmă și cererea legitimă a reclamantei. Astfel, legislația franceză încerca să atingă un echilibru și o proporționalitate suficientă între interesele în cauză. De asemenea, Curtea a constatat **neîncălcarea articolului 14** (interzicerea discriminării), **coroborat cu articolul 8** din Convenție, considerând că reclamanta nu a suferit nicio discriminare din cauza calității filiației sale: aceasta avea o legătură de filiație cu părinții săi adoptivi fiind moștenitoarea acestora din urmă și, pe de altă parte, aceasta nu ar putea pretinde, în raport cu mama sa biologică, că se află într-o situație comparabilă cu cea a copiilor care au o filiație stabilită cu aceasta din urmă.

Jäggi împotriva Elvetiei

13 iulie 2006

Reclamantul nu a fost autorizat să supună testelor ADN rămășițele umane despre care credea că aparțin tatălui biologic. Prin urmare, i-a fost imposibil să stabilească filiația sa paternală.

Curtea a constatat **încălcarea articolului 8** (dreptul la respectarea vieții private) din Convenție, având în vedere imposibilitatea reclamantului de a obține un test ADN al rămășițelor presupusului său tată biologic. Aceasta a constatat în special că testul ADN nu era deosebit de invaziv, că familia defunctului nu a opus nicio obiecție filosofică sau religioasă, iar corpul ar fi fost deja exhumat dacă reclamantul nu ar fi reînnoit concesiunea asupra mormântului.

A. M. M. împotriva României (nr. 2151/10)

14 februarie 2012

Prezenta cauză privește o acțiune în stabilirea paternității unui copil născut în afara căsătoriei, în 2001, și care prezenta anumite dizabilități. În actul de naștere, copilul a fost înregistrat ca având tată necunoscut. În fața Curții Europene, reclamantul a fost reprezentat mai întâi de mama sa, după care, aceasta suferind de un grav handicap, a fost reprezentat de bunica din partea mamei.

Curtea a constatat **încălcarea articolului 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție, considerând că instanțele naționale nu au respectat un echilibru just între dreptul minorului la protecția intereselor sale în cadrul procedurii și dreptul tatălui presupus de a nu fi supus testului de paternitate și de a nu participa la procedură.

Godelli împotriva Italiei

25 septembrie 2012

Prezenta cauză privește nașterea sub anonim și imposibilitatea unei persoane abandonate de mama sa de a obține informații, altele decât cele de identificare, despre familia sa naturală. Reclamanta s-a plâns de prejudiciul grav pe care l-a suferit prin faptul că nu și-a cunoscut istoria personală, neavând posibilitatea de a descoperi, cu respectarea intereselor părților terțe, nicio rădăcină a originii sale.

Curtea a constatat **încălcarea articolului 8** (dreptul la respectarea vieții private) din Convenție, considerând că nu a fost păstrat un echilibru just între interesele prezente în cauză, deoarece legislația italiană, în cazurile în care mama a decis să își păstreze anonimul, nu permitea copilului adoptat și nerecunoscut la naștere să solicite fie informații despre originile sale, altele decât cele de identificare, fie dezvăluirea identității mamei biologice, cu consimțământul acesteia din urmă.

Canonne împotriva Franței

2 iunie 2015 (decizii privind admisibilitatea)

În prezenta cauză, reclamantul s-a plâns de faptul că instanțele interne au concluzionat că el este tatăl unei tinere femei din cauza refuzului de a se supune expertizei genetice

pe care acestea au solicitat-o. El a afirmat în special că, în dreptul francez, persoanele care sunt pârâți într-o acțiune în paternitate sunt obligate să se supună unui test ADN pentru a stabili că nu sunt părinții biologici. El a invocat o atingere a principiului inviolabilității corpului uman care, în opinia lui, interzice în materie civilă orice executare forțată a unei expertize genetice.

Curtea a declarat **inadmisibile** plângerile reclamantului în temeiul articolului 8 (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție, considerându-le vădit neîntemeiate. Aceasta a considerat că, ținând cont de refuzul reclamantului de a se supune expertizei ordonate pentru fi declarat tatăl tinerei femei și acordând prioritate dreptului la respectarea vieții private a acesteia din urmă în raport cu dreptul reclamantului, instanțele interne nu au depășit marja de apreciere care le este permisă.

Mandet împotriva Frantei

14 ianuarie 2016

Prezenta cauză privește anularea, la cererea tatălui biologic al unui copil, a recunoașterii paternității obținute de soțul mamei copilului. Reclamantii – mama, soțul său și copilul – s-au plâns de anularea recunoașterii paternității, precum și de anularea legitimității copilului. În special, reclamantii au considerat aceste măsuri disproporționate în raport cu interesul superior al copilului care impunea, în opinia lor, menținerea filiației stabilite de mai mulți ani și a stabilității afective de care copilul beneficia.

Curtea a constatat **neîncălcarea articolului 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție. Aceasta a stabilit că, din motivele care au stat la baza deciziilor instanțelor franceze, rezultă că, în cadrul considerentelor acestora, instanțele au acordat importanța cuvenită interesului superior al copilului. Astfel, instanțele au hotărât că, deși copilul considera că soțul mamei sale era tatăl său, interesul acestuia era înainte de toate să cunoască adevărul despre originile sale. Aceste decizii nu urmăreau să acorde prioritate în mod necuvenit interesului tatălui biologic față de cel al copilului, ci să arate că interesul copilului și al tatălui biologic coincid parțial. În plus, trebuie observat că, prin atribuirea exercitării autorității părintești mamei, deciziile instanțelor juridice franceze nu au împiedicat copilul să trăiască în continuare în sânul familiei Mandet, așa cum își dorește.

Drepturi în materie de regrupare familială

Sen împotriva Țărilor de Jos

21 decembrie 2001

Reclamantii sunt un cuplu de resortisanți de origine turcă, asemenea fiicei lor, născută în Turcia în 1983 și pe care mama sa o încredințase mătușii sale atunci când a venit să se alăture soțului său în Țările de Jos în 1986. Părinții au invocat încălcarea dreptului lor la respectarea vieții de familie cauzată de respingerea cererii lor privind un permis de ședere pentru fiica lor, decizia împiedicând-o pe aceasta să li se alăture în Țările de Jos. În 1990, respectiv în 1994, aceștia au avut alți doi copii, care au fost născuți și au trăit în Țările de Jos împreună cu părinții lor.

Chemată să stabilească dacă autoritățile neerlandeze aveau obligația pozitivă de a autoriza a treia reclamantă să vină să locuiască împreună cu părinții în Țările de Jos, având în vedere în special vârsta sa fragedă în momentul introducerii cererii privind permisul de ședere, Curtea a constatat că aceasta trăise toată viața sa în Turcia și că avea legături solide cu mediul lingvistic și cultural al acestei țări în care încă avea o familie. În schimb, exista un obstacol major în calea revenirii restului familiei în Turcia. Primele două reclamante și-au stabilit viața de cuplu în Țările de Jos, unde își aveau reședința legală de mai mulți ani, iar doi dintre cei trei copii ai lor au trăit întotdeauna în Țările de Jos, unde au fost școlarizați. Prin urmare, constatând că statul pârât nu a păstrat un echilibru just între interesul reclamantilor și propriul interes de a controla imigrația, Curtea a statuat **încălcarea articolului 8** (dreptul la respectarea vieții de familie) din Convenție.

A se vedea, de asemenea: **Tuquabo-Tekle si altii împotriva Țărilor de Jos,**

Hotărârea din 1 decembrie 2005.

Osman împotriva Danemarcei

14 iunie 2011

Reclamanta este o resortisantă somaleză care a trăit în Danemarca cu părinții, frații și surorile sale de la vârsta de șapte ani. Când a împlinit vârsta de cincisprezece ani, tatăl său a trimis-o, împotriva voinței sale, într-o tabără de refugiați din Kenya, pentru a avea grijă de bunica sa din partea tatălui. Doi ani mai târziu, când era încă minoră, aceasta a solicitat să beneficieze de regruparea familială în Danemarca, însă serviciile de imigrație daneze au respins această cerere pe motivul că aceasta a trăit în afara țării timp de peste douăsprezece luni consecutive și că, în consecință, permisul său de ședere expirase. Serviciile de imigrație au precizat, de asemenea, că fata nu poate solicita eliberarea unui nou permis pentru că, în urma modificării introduse de lege cu scopul de a-i descuraja pe părinții străini să își trimită copiii adolescenți în țara lor de origine pentru ca aceștia să primească o educație mai tradițională, numai copiii cu vârsta sub cincisprezece ani puteau solicita să beneficieze de regrupare familială.

Curtea a constatat **încălcarea articolului 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție, considerând în special că reclamanta putea fi considerată o imigrantă stabilită care a avut reședința legală în țară aproape toată copilăria și tinerețea sa sau, în orice caz, mare parte din această perioadă, astfel încât numai motive foarte solide puteau justifica refuzul privind reînnoirea permisului său de ședere. Chiar dacă scopul urmărit de noua lege – de a descuraja părinții imigranți să își trimită copiii în țările lor de origine pentru ca aceștia să fie „reeducați” într-un mod pe care părinții îl consideră mai adaptat originilor lor etnice – este legitim, dreptul copiilor la respectarea vieții lor private și de familie nu poate fi neglijat. În circumstanțele în speță, nu se poate spune că interesele reclamantei au fost luate în calcul suficient sau apreciate în mod echitabil în raport cu interesul statului care constă în controlarea imigrației.

Berisha împotriva Elveției

30 iulie 2013

Prezenta cauză privește refuzul instanțelor elvețiene de a acorda un permis de ședere celor trei copii ai reclamantilor, născuți în Kosovo și intrați ilegal în Elveția, precum și decizia acestora de a-i trimite înapoi în Kosovo.

Curtea a constatat **neîncălcarea articolului 8** (dreptul la respectarea vieții de familie) din Convenție, considerând în special că reclamantii își au reședința în Elveția ca urmare a deciziei lor, luate în mod deliberat, de a se stabili în această țară, și nu în Kosovo, și că cei trei copii ai lor nu au trăit suficient de mult timp în Elveția pentru a putea considera că au pierdut orice legătură cu țara lor de origine, unde au fost crescuți și educați timp de mulți ani. În plus, copiii au încă legături de familie în Kosovo, cei doi copii mai mari, cu vârsta de 17 ani, respectiv 19 ani, fiind la vârsta la care nevoile lor pot fi îndeplinite de la distanță și nimic nu împiedică reclamantii să meargă în Kosovo sau să rămână în această țară cu fetița cea mai mică dintre cei trei copii, în vârstă de zece ani, pentru a proteja interesele superioare ale acesteia. În plus, având în vedere comportamentul reclamantilor care nu au spus adevărul în cadrul procedurii interne, Curtea a constatat că instanțele elvețiene nu au depășit marja de apreciere în ceea ce privește articolul 8 din Convenție prin refuzul de a acorda copiilor permisul de ședere.

Mugenzi împotriva Franței, Tanda-Muzinga împotriva Franței și Senigo Longue și alții împotriva Franței

10 iulie 2014

Prezentele cauze privesc dificultățile cu care se confruntă refugiații care își au rezidența în Franța cu privire la obținerea vizelor pentru copiii lor care se află în străinătate, în vederea regrupării familiale. Reclamanții au afirmat că acest refuz al autorităților consulare de a elibera vize copiilor acestora a adus atingere dreptului lor la respectarea vieții de familie.

Curtea a observat în special că procedura de examinare a cererilor de regrupare familială trebuie să aibă un anumit număr de calități, având în vedere statutul de refugiat al reclamanților, pe de o parte, și interesul superior al copiilor, pe de altă parte, în vederea garantării respectării intereselor protejate de articolul 8 (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție (cerințe procedurale).

În cele trei cauze, Curtea a constatat **încălcarea articolului 8** din Convenție. Autoritățile naționale nu au ținut cont cum se cuvine de situația specifică a reclamanților, acestea au considerat că procedura de regrupare familială nu a îndeplinit garanțiile de flexibilitate, de celeritate și de efectivitate solicitate în vederea garantării dreptului lor la respectarea vieții de familie. Din acest motiv, statul francez nu a păstrat un echilibru just între interesul reclamanților, pe de o parte, și interesul acestuia de a controla imigrația, pe de altă parte.

A se vedea, de asemenea, pentru probleme similare: Ly împotriva Franței, Hotărârea din 17 iunie 2014 privind admisibilitatea (Curtea a declarat cererea în cauză inadmisibilă din lipsă vădită de temei, considerând că procesul decizional în ansamblul său a permis reclamantului să își exercite un rol suficient pentru a invoca apărarea intereselor sale).

I.A.A. și alții împotriva Regatului Unit (nr. 25960/13)

31 martie 2016

În prezenta cauză, reclamanții, cinci resortisanți somalezi, s-au plâns de refuzul autorităților britanice cu privire la intrarea lor pe teritoriul Regatului Unit, pentru a se alătura mamei lor. Aceasta din urmă s-a alăturat celui de-al doilea soț în Regatul Unit în 2004, copiii rămânând în Somalia, în grija surorii ei. Reclamanții s-au mutat în 2006 în Etiopia, unde au rămas să locuiască din acel moment.

Curtea a declarat cererea ca fiind **inadmisibilă** din lipsă vădită de temei, statuând că, prin refuzul cererii de regrupare familială cu mama lor, instanța națională a păstrat un echilibru just între interesul reclamanților de a avea o viață de familie în Regatul Unit și interesul statului de a controla fluxurile de migrații. Deși situația reclamanților nu era deloc favorabilă, aceștia nu se mai aflau la o vârstă fragedă (având în prezent vârsta de 21, 20, 19, 14 și 13 ani) și au trăit în mediul cultural și lingvistic din țara lor de origine înainte de a locui împreună ca o familie în Etiopia în ultimii nouă ani. În plus, aceștia nu au fost niciodată în Regatul Unit și nu au trăit cu mama lor de mai bine de 11 ani. În ceea ce o privește pe mama reclamanților, care aparent a ales de bunăvoie să își lase copiii în Somalia pentru a se alătura soțului în Regatul Unit, nimic nu putea dovedi că ar fi întâmpinat obstacole insurmontabile în încercarea de a se reinstala în Etiopia sau în Somalia.

Copiii născuți în cadrul unei maternități de substituție și legăturile de filiație

Mennesson și alții împotriva Franței și Labassee împotriva Franței

26 iunie 2014

Cauzele privesc refuzul autorităților franceze de a recunoaște o filiație stabilită legal în Statele Unite între copiii născuți în cadrul unei maternități de substituție și cuplul care a recurs la această metodă. În cele două cauze, reclamanții s-au plâns în special cu privire la faptul că, în detrimentul interesului superior al copilului, ei nu aveau posibilitatea de a obține în Franța recunoașterea unei filiații legal stabilite în străinătate.

În cele două cauze, Curtea a constatat **neîncălcarea articolului 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție în ceea ce privește dreptul reclamanților la respectarea vieții de familie a acestora. Pe de altă parte, Curtea a constatat, în cele două cauze, **încălcarea articolului 8** cu privire la dreptul copiilor la respectarea vieții private a acestora. Curtea a constatat că, fără a ignora faptul că în cele două cauze copiii fuseseră identificați în Statele Unite ca aparținând soților Mennesson sau Labassee, Franța le-a negat totuși această calitate în ordinea sa juridică. Curtea a considerat că această contradicție aducea atingere identității copiilor în cadrul societății franceze. În continuare, Curtea a remarcat că jurisprudența împiedica în totalitate stabilirea unei legături de filiație între copiii născuți în cadrul unei maternități de substituție realizate în general în străinătate și tatăl lor biologic, ceea ce mergea dincolo de ceea ce permite marja de apreciere amplă pe care aceasta o recunoștea statelor cu privire la deciziile acestora referitoare la maternitatea de substituție.

A se vedea, de asemenea: **Foulon si Bouvet împotriva Franței**, Hotărârea din 21 iulie 2016; **Laborie împotriva Franței**, Hotărârea din 19 ianuarie 2017.

D. și alții împotriva Belgiei (nr. 29176/13)

8 iulie 2014 (decizia – parțial radiată de pe rol; declarată parțial inadmisibilă)

Prezenta cauză privește refuzul inițial al autorităților belgiene de a autoriza venirea pe teritoriul național al unui copil născut în cadrul unei maternități de substituție în Ucraina, la care au recurs reclamanții, un cuplu de resortisanți belgieni. Părțile interesate invocau în special articolul 3 (interzicerea tratamentelor inumane ori degradante) și articolul 8 (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție.

Având în vedere evoluțiile constatate după introducerea cererii, și anume eliberarea unui permis de liberă trecere pentru copil și venirea acestuia pe teritoriul belgian unde își are reședința alături de reclamanți începând din acel moment, Curtea a considerat această parte din litigiu ca fiind soluționată și a **radiat de pe rol** plângerea în urma refuzului autorităților belgiene de a elibera un document de călătorie pentru copil. De asemenea, Curtea a declarat ca fiind **inadmisibile** aspectele nesoluționate ale cererii. Fără îndoială, refuzul autorităților belgiene, menținut până când reclamanții au furnizat suficiente elemente care să permită stabilirea unei filiații cu copilul, a avut drept rezultat separarea efectivă a copilului de reclamanți și a constituit o ingerință în dreptul la respectarea vieții lor de familie. Totuși, Belgia a acționat în limitele marjei de apreciere de care beneficia în acest domeniu. De asemenea, Curtea a considerat că nimic nu permitea să se concluzioneze că, pe perioada separării efective de reclamanți, copilului i-a fost aplicat un tratament care a încălcat articolul 3 din Convenție.

Paradiso si Campanelli împotriva Italiei

24 ianuarie 2017 (Marea Cameră)

Cauza privește luarea în grijă de către serviciile sociale italiene a unui copil de nouă luni născut în Rusia, ca urmare a unui contract de maternitate de substituție încheiat între o femeie din Rusia și un cuplu de italieni, reclamanții, cu privire la care s-a stabilit ulterior că nu aveau nicio legătură biologică cu copilul. Reclamanții s-au plâns în special de îndepărtarea de copil, la care s-a adăugat refuzul recunoașterii, prin transcrierea certificatului său de naștere în registrele stării civile italiene, a filiației stabilite în străinătate.

Marea Cameră a statuat, cu unsprezece voturi contra șase, că **nu a fost încălcat articolul 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție în această cauză. Având în vedere absența oricărei legături biologice între copil și reclamanți, scurta durată a relației cu copilul și situația juridică precară a legăturilor dintre aceștia și în ciuda existenței unui plan de a deveni părinți și a calității legăturilor afective, Marea Cameră a constatat absența vieții de familie dintre reclamanți și copil. Totuși, aceasta a considerat că măsurile litigioase intrau sub incidența vieții private a reclamanților. Pe de altă parte, Curtea a considerat că măsurile litigioase aveau drept scop legitim apărarea ordinii și protecția drepturilor și libertăților aproapelui. Cu privire la acest ultim aspect, Curtea a considerat legitimă dorința autorităților italiene de a

reafirma competența exclusivă a statului de a recunoaște o legătură de filiație – acest lucru numai în cazul unei legături biologice sau al unei adopții legale – în vederea protejării copiilor. Marea Cameră a admis, de asemenea, că instanțele italiene, după ce în special au ajuns la concluzia că copilul nu ar suferi un prejudiciu grav sau ireparabil, ca urmare a separării, au păstrat un echilibru just între diversele interese existente, în limitele marjei de apreciere aflate la dispoziția lor.

Libertatea de gândire, de conștiință și de religie (articolul 9)

Dogru împotriva Franței și Kervanci împotriva Franței

4 decembrie 2008

Reclamantele, ambele musulmane, au fost școlarizate, în perioada 1998–1999, în clasa a șasea într-un colegiu de stat. În mai multe rânduri, acestea au participat la cursurile de educație fizică și sportivă cu capul acoperit și au refuzat să își îndepărteze vălul, în ciuda cererilor repetate din partea profesorului acestora. Consiliul de disciplină al colegiului a pronunțat excluderea definitivă a reclamantelor pe motivul încălcării obligației privind frecventarea școlară, având în vedere absența participării active a părților interesate la cursuri de educație fizică sportivă. Această decizie a fost confirmată de instanțe.

În cele două cauze, Curtea a constatat **neîncălcarea articolului 9** (libertatea de religie) din Convenție, considerând în special că nu era nerezonabilă concluzia instanțelor naționale conform căreia purtarea vălului, precum vălul islamic, nu era compatibilă cu practicarea sportului din motive de securitate sau de igienă. Aceasta a admis că sancțiunea aplicată nu era decât consecința refuzului reclamantelor de a se conforma normelor aplicabile în incinta școlară despre care ele erau corect informate, și nu era o urmare a convingerilor lor religioase, așa cum acestea susțineau.

Aktas împotriva Franței, Bayrak împotriva Franței, Gamaleddyn împotriva Franței, Ghazal împotriva Franței, Ranjit Singh împotriva Franței și Jasvir Singh împotriva Franței

30 iunie 2009 (decizii privind admisibilitatea)

Aceste cereri privesc excluderea a șase elevi din instituția lor școlară din cauza purtării unor semne evidente de apartenență religioasă. Aceștia erau înscriși în anul școlar 2004-2005 în diverse instituții școlare publice. În ziua de deschidere, tinerele, de religie musulmană, și-au făcut apariția cu părul acoperit de un văl sau de un alt acoperământ pentru cap. Băieții își acopereau părul cu un „keski”, miniturban purtat de sikhi. Pentru că au refuzat să își îndepărteze accesoriile, elevilor le-a fost interzis accesul în sălile de clasă și, după o perioadă de dialog cu familiile, au fost excluși din instituții din cauza nerespectării Codului educației. În fața Curții, reclamantii s-au plâns de interdicția de a purta un acoperământ pentru cap, impusă de instituțiile școlare pe care aceștia le frecventau. Aceștia au invocat în special articolul 9 din Convenție.

Curtea a declarat cererile **inadmisibile** (vădit neîntemeiate), considerând în special că ingerința în exercitarea de către elevi a dreptului lor de a-și manifesta religia era prevăzută de lege și urmarea scopul legitim al protecției drepturilor și libertăților celorlalți și al ordinii publice. În plus, aceasta a reamintit rolul statului ca organizator neutru și imparțial al exercitării diverselor culte, religii și credințe. În ceea ce privește sancțiunea de excludere definitivă, Curtea nu a considerat că este disproporționată, elevii având posibilitatea de a-și continua studiile în cadrul instituțiilor de învățământ la distanță.

Grzelak împotriva Poloniei

15 iunie 2010

Primii doi reclamantii, care s-au declarat agnostici, sunt părinții celui de-al treilea reclamant. Conform dorințelor părinților săi, acesta din urmă a fost scutit de la orele de religie pe perioada școlarizării. Părinții acestuia au solicitat sistematic administrației școlare să înlocuiască ora de religie cu un curs de morală. Totuși, pe perioada școlarizării în cadrul învățământului primar și secundar, nu a fost propus niciun curs de acest tip,

numărul de elevi interesați fiind insuficient. Reclamanții s-au plâns în special de caracterul discriminatoriu al lipsei unui curs de morală și, în consecință, al sistemului de notare în rubrica „religie/morală” din carnetele celui de-al treilea reclamant.

Curtea a declarat ca fiind **inadmisibilă** (incompatibilă *ratione personae*) cererea părinților și a constatat **încălcarea articolului 14** (interzicerea discriminării) **coroborat cu articolul 9** (libertatea de religie) din Convenție în ceea ce îl privește pe copil, considerând în special că lipsa de notare în rubrica „religie/morală” din carnetele sale, pe perioada întregii școlarizări, reprezintă o formă de stigmatizare nejustificată, în ciuda dreptului acestuia de a nu-și manifesta religia sau convingerile.

Libertatea de exprimare (articolul 10)

Cipru împotriva Turciei

10 mai 2001 (Marea Cameră)

În prezenta cauză, care privește situația din nordul Ciprului după desfășurarea operațiunilor militare în această regiune de către Turcia în iulie și în august 1974 și separarea continuă a teritoriului cipriot, Cipru a invocat în special încălcarea, în ceea ce îi privește pe ciprioții greci care trăiesc în regiunea Karpas, a articolului 10 (libertatea de exprimare) din Convenție, din cauza cenzurii excesive aplicate manualelor școlare.

Curtea a constatat **încălcarea articolului 10** (libertatea de exprimare) din Convenție, în ceea ce îi privește pe ciprioții greci care trăiesc în nordul Ciprului, în măsura în care manualele destinate învățământului lor primar au fost supuse unei cenzuri excesive.

Interzicerea discriminării (articolul 14)

Filiație și drepturi succesoriale

Marckx împotriva Belgiei

13 iunie 1979

O mamă necăsătorită belgiană s-a plâns că fiica sa și ea însăși nu aveau același drepturi ca cele recunoscute mamei căsătorite și copiilor acestora. În special: pentru stabilirea filiației, aceasta trebuie să își recunoască propriul copil sau să intenteze o acțiune în justiție (în timp ce mamele căsătorite nu aveau nevoie, pentru acest lucru, decât de actul de naștere); această recunoaștere îi limita posibilitatea de a lăsa moștenire copilului bunurile sale și nu crea o legătură juridică între copil și familia mamei, în special bunica și mătușa sa; astfel, ar fi putut să îi garanteze fiicei sale aceleași drepturi precum cele de care beneficiază copiii legitimi numai dacă s-ar fi căsătorit și, ulterior, și-ar fi adoptat propria fiică (sau ar fi solicitat legitimarea acesteia).

Curtea a constatat, în cazul celor două reclamante, **încălcarea articolului 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție privit în mod izolat, precum și **încălcarea articolului 14** (interzicerea discriminării) din Convenție **coroborat cu articolul 8**, în ceea ce privește stabilirea filiației față de mamă a celei de-a doua reclamante, absența unei legături juridice între copil și familia mamei sale, drepturile sale asupra succesiunii și restrângerea libertății mamei de a dispune liber de bunurile sale. La momentul hotărârii, Parlamentul belgian examina un proiect de lege privind eliminarea diferențelor de tratament dintre copiii ai căror părinți erau căsătoriți și cei ai căror părinți nu erau căsătoriți.

Inze împotriva Austriei

28 octombrie 1987

Reclamantul, născut în afara căsătoriei, nu a putut moșteni, în lipsa unui testament, ferma mamei sale atunci când aceasta a decedat, deși a muncit în ferma respectivă până la vârsta de 23 de ani. Fratele său vitreg mai mic a moștenit ferma în întregime. În baza unui acord juridic ulterior, reclamantul a primit în cele din urmă un pământ pe care mama i-l promisese când era în viață.

Curtea a constatat **încălcarea articolului 14** (interzicerea discriminării) din Convenție, **coroborat cu articolul 1** (protecția proprietății) din **Protocolul nr.º1** la Convenție. Reamintind că Convenția este un instrument viu care trebuie interpretat din perspectiva condițiilor actuale și că statele membre ale Consiliului Europei acordă în prezent importanță egalității în materie de drepturi civile între copiii născuți în cadrul căsătoriei și cei născuți în afara căsătoriei, aceasta a statuat în special că numai motive foarte importante ar putea face ca diferența de tratament pe criterii de naștere în afara căsătoriei să fie compatibilă cu Convenția.

Mazurek împotriva Franței

1 februarie 2000

În 1990, reclamantului, născut dintr-o relație de adulter, i-a fost redusă moștenirea la jumătate, din cauza faptului că un copil legitim avea, de asemenea, dreptul la moștenirea mamei sale în temeiul dispozițiilor în vigoare la vremea respectivă. Acesta s-a plâns în special de o încălcare a protecției proprietății sale.

Curtea a constatat **încălcarea articolului 14** (interzicerea discriminării) din Convenție, **coroborat cu articolul 1** (protecția proprietății) din **Protocolul nr.º1** la Convenție. În ceea ce privește situația din celelalte state membre ale Consiliului Europei, Curtea a observat în special, contrar afirmațiilor guvernului francez, o tendință clară de eliminare a discriminărilor privind copiii născuți din relații de adulter. Curtea nu poate neglija o astfel de evoluție în interpretarea sa neapărat dinamică a dispozițiilor litigioase din Convenție. În plus, Curtea nu a găsit, în speță, niciun motiv de natură să justifice o discriminare bazată pe nașterea dintr-o relație de adulter. În orice caz, copilului născut dintr-o relație de adulter nu i se pot reproșa fapte care nu îi sunt imputabile; totuși, trebuia să se constate că reclamantul, prin statutul său de copil născut dintr-o relație de adulter, a fost penalizat în ceea ce privește partajul succesoral. Prin urmare, Curtea a constatat că nu a existat niciun raport rațional de proporționalitate între mijloacele utilizate și scopul urmărit.

A se vedea, de asemenea: **Merger si Cros împotriva Franței**, Hotărârea din 22 decembrie 2004.

Camp si Bourimi împotriva Țărilor de Jos

3 octombrie 2000

La decesul *ab intestat* al partenerului său, prima reclamantă și bebelușul cuplului (al doilea reclamant) au fost nevoiți să părăsească domiciliul familial, defunctul neavând timp, înainte de deces, de a recunoaște copilul și de a se căsători cu mama, așa cum intenționa. Conform dreptului intern în vigoare la vremea respectivă, patrimoniul defunctului a revenit părinților și fraților și surorilor sale care s-au instalat în casa acestuia. Ulterior, copilul a fost declarat legitim însă, decizia nefiind retroactivă, acesta nu a moștenit nimic de la tatăl său.

Curtea a constatat **încălcarea articolului 14** (interzicerea discriminării), **coroborat cu articolul 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție în ceea ce îl privește pe al doilea reclamant. Aceasta a observat că copilul, care nu a obținut recunoașterea juridică a legăturilor de familie cu tatăl său decât în momentul legitimării sale, la doi ani de la nașterea sa, nu a putut fi moștenitorul tatălui său, spre deosebire de copiii care beneficiază de astfel de legături, fie pentru că s-au născut în cadrul căsătoriei, fie pentru că au fost recunoscuți de tatăl lor. Aceasta constituie, fără dubiu, o diferență de tratament pe criterii de naștere între persoane care se află în situații similare. Conform jurisprudenței Curții, este nevoie de motive foarte serioase pentru ca

diferența de tratament pe criterii de naștere în afara căsătoriei să poată fi considerată compatibilă cu Convenția. În această privință, Curtea a observat că defunctul nu a luat nicio decizie deliberată de a nu recunoaște copilul cu care era însărcinată prima reclamantă. Din contră, el intenționa să se căsătorească cu aceasta din urmă, iar copilul a fost legitimat tocmai pe motivul că decesul prematur al tatălui său a împiedicat celebrarea căsătoriei. Prin urmare, Curtea nu putea aproba argumentele guvernului neerlandez privind modul în care defunctul ar fi putut să îl scutească pe fiul său de situația penibilă în care acesta se afla și a considerat disproporționată excluderea acestuia din urmă de la moștenirea tatălui său.

Pla și Puncernau împotriva Andorrei

13 iulie 2004

După ce instanțele din Andorra ar fi interpretat o clauză a unui testament care stipulează că moștenitorul ar trebui să fie un copil rezultat dintr-o „căsătorie legitimă și canonică” ca vizând exclusiv copiii biologici, primul reclamant, un copil adoptat, a fost dezmoștenit, iar mama sa, a doua reclamantă, a pierdut, în consecință, dreptul de a locui în căminul familial.

Curtea a constatat **încălcarea articolului 14** (interzicerea discriminării) **coroborat cu articolul 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție. Părinții primului reclamant erau uniți printr-o „căsătorie legitimă și canonică” și nimic din testamentul în cauză nu indica faptul că din acesta erau excluși copiii adoptați. Prin urmare, decizia instanțelor interne însemna o „excludere judiciară a copilului adoptiv în ceea ce privește drepturile sale de moștenire” care era „în flagrantă contradicție cu interzicerea discriminării” (punctul 59 din hotărâre).

Brauer împotriva Germaniei

28 mai 2009

O lege privind copiii născuți în afara căsătoriei înainte 1 iulie 1949 împiedica reclamanta să fie moștenitoarea tatălui său, deși acesta o recunoscuse. Egalitatea drepturilor în materie de moștenire prevăzută de legislația fostei Republici Democratice Germane (unde aceasta și-a petrecut mare parte din viața sa) nu i se aplica, întrucât tatăl său trăise în Republica Federală Germania înainte de reunificare. Reclamanta a afirmat că excluderea de la orice drept la moștenirea tatălui său după decesul acestuia însemna un tratament discriminatoriu și era total disproporționat.

Curtea a constatat **încălcarea articolului 14** (interzicerea discriminării), **coroborat cu articolul 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție, negăsind în prezent niciun motiv care să justifice o astfel de discriminare pe criterii de naștere în afara căsătoriei, cu atât mai puțin cu cât excluderea totală a reclamantei de la moștenirea legală a dezavantajat-o și mai mult, spre deosebire de alți reclamanți în alte cauze de acest tip de care Curtea a avut cunoștință.

Fabris împotriva Franței

7 februarie 2013 (Marea Cameră)

Născut în 1943 din legătura dintre tatăl său și o femeie căsătorită, deja mamă a doi copii rezultați din uniunea legală a acesteia, reclamantul a fost declarat din punct juridic, la vârsta de 40 de ani, copilul natural al părții interesate. În urma decesului mamei sale în 1994, acesta a solicitat reducerea donației-partaj făcută de mama sa și a solicitat o rezervă succesorală egală cu cea a donatarilor, copii legitimi ai acesteia. Prin hotărârea din septembrie 2004, Tribunalul de Primă Instanță a declarat acțiunea reclamantului ca fiind admisibilă și i-a dat dreptate pe fond. Ca urmare a recursului copiilor legitimi, Curtea de Apel a anulat hotărârea tribunalului. Recursul în anulare al reclamantului a fost respins. În fața Curții, reclamantul s-a plâns că nu a beneficiat de legea introdusă în 2001 care acorda copiilor „născuți din relații de adulter” drepturi de moștenire identice cu cele de care beneficiau copiii legitimi, adoptată ca urmare a pronunțării de către Curte a Hotărârii în cauza *Mazurek împotriva Franței* (a se vedea mai sus).

Marea Cameră a constatat în speță **încălcarea articolului 14** (interzicerea discriminării), **coroborat cu articolul 1** (protecția proprietății) **din Protocolul nr.1** la

Convenție. Aceasta a considerat în special că scopul legitim al protecției drepturilor de moștenire ale fratelui vitreg și ale surorii vitrege ale reclamantului nu era mai important decât pretenția reclamantului de a obține o parte din moștenirea de la mama sa și că diferența de tratament în ceea ce îl privește a fost discriminatorie, neavând o justificare obiectivă și rațională².

Mitzinger împotriva Germaniei

9 februarie 2017³

În prezenta cauză, reclamanta s-a plâns că nu a putut beneficia de drepturile sale de moștenire după decesul tatălui său în 2009, întrucât aceasta a fost născută în afara căsătoriei și înainte de data pivot prevăzută de legislația în vigoare la acel moment. Într-adevăr, copiii născuți în afara căsătoriei înainte de 1 iulie 1949 erau excluși de la orice drept de moștenire recunoscut de legislație și privați de dreptul de a obține o compensare financiară.

Curtea a constatat **încălcarea articolului 14** (interzicerea discriminării) **coroborat cu articolul 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție. Aceasta a considerat că scopurile urmărite de diferența de tratament impusă reclamantei, și anume conservarea securității juridice și protecția defunctului și a familiei sale, au fost legitime. Totuși, Curtea nu a fost convinsă că excluderea copiilor născuți în afara căsătoriei și înainte de o anumită dată, prevăzută de legislație, constituia un mijloc proporționat de a ajunge la scopurile prevăzute. Faptul că tatăl reclamantei a recunoscut-o pe aceasta a jucat un rol decisiv în această concluzie. În plus, partea interesată și-a vizitat regulat tatăl și pe soția acestuia. Aceasta din urmă avea cunoștință de existența reclamantei și știa că legislația permitea copiilor rezultați din căsătorie și copiilor născuți în afara căsătoriei după data pivot să fie moștenitori, ceea ce ar fi trebuit să aibă o incidență asupra așteptărilor sale privind moștenirea soțului său. În orice caz, astfel cum a observat Curtea, reiese din jurisprudența europeană și din reformele legislațiilor naționale o tendință netă de eliminare a oricărei discriminări privind drepturile de moștenire ale copiilor născuți în afara căsătoriei.

Refuzul de a acorda naționalitate unui copil născut în afara căsătoriei

Genovese împotriva Maltei

11 octombrie 2011

Reclamantul a fost născut în afara căsătoriei, mama fiind de origine britanică, iar tatăl, de origine malteză. După ce paternitatea acestuia din urmă a fost stabilită din punct de vedere judiciar, mama copilului a introdus o cerere în vederea obținerii naționalității malteze pentru fiul ei. Cererea sa a fost respinsă pe motiv că naționalitatea malteză nu putea fi acordată unui copil nelegitim a cărui mamă nu era de origine malteză.

Curtea a constatat **încălcarea articolului 14** (interzicerea discriminării), **coroborat cu articolul 8** (dreptul la respectarea vieții private) din Convenție. Reamintind în special jurisprudența sa anterioară și constatând că Convenția europeană din 1975 privind statutul juridic al copiilor născuți în afara căsătoriei era în vigoare în 20 de țări europene, Curtea a reafirmat că numai niște motive foarte convingătoare ar fi putut justifica o diferență arbitrară de tratament pe criterii de naștere. Reclamantul se afla într-o situație identică cu cea a altor copii născuți dintr-un tată de origine malteză și dintr-o mamă străină. Singura diferență era faptul că a fost născut în afara căsătoriei, motiv pentru care nu a putut obține naționalitatea malteză. Curtea nu era convinsă de argumentul guvernului maltez conform căruia copiii născuți în cadrul căsătoriei au cu părinții lor o

². A se vedea, de asemenea, în aceeași cauză, Hotărârea Marii Camere din 28 iunie 2013 privind problematica satisfacerii echitabile. În această hotărâre, Curtea a luat notă de acordul de soluționare pe cale amiabilă încheiat între guvernul francez și reclamant și a decis să radieze restul cauzei de pe rol conform articolului 39 din Convenție.

³. Această hotărâre va deveni definitivă în condițiile prevăzute la articolul 44 alineatul (2) (Hotărâri definitive) din Convenția europeană a drepturilor omului.

legătură care decurge din căsătoria acestora din urmă, legătură care nu ar exista în cazul copiilor născuți în afara căsătoriei. Este mai exact o diferență de tratament bazată pe o astfel de legătură pe care articolul 14 o interzice, cu excepția unei justificări obiective. În plus, Curtea nu poate accepta argumentul conform căruia identitatea mamei este întotdeauna cunoscută în mod sigur, spre deosebire de identitatea tatălui. În speță, se cunoștea identitatea tatălui, al cărui nume era menționat pe actul de naștere; însă distincția care decurgea din Legea privind naționalitatea a fost menținută. Prin urmare, nu a fost furnizat niciun motiv rațional sau obiectiv pentru a justifica diferența de tratament reclamată.

Plasarea copiilor romi în școli speciale

D.H. și alții împotriva Republicii Ceha

13 noiembrie 2007 (Marea Cameră)

Reclamanții sunt 18 resortisanți cehi de origine romă, care au fost plasați, în perioada 1996-1999, în școli pentru copii cu nevoi speciale, precum un handicap mintal sau social. Aceștia au susținut în special că sistemul de învățământ ceh era împărțit și că autoritățile supuneau copiii romi unei segregări, plasându-i aproape în mod automat în aceste tipuri de instituții, care asigură un învățământ simplificat.

Curtea a observat în special că majoritatea copiilor plasați în școli speciale din Republica Cehă la momentul desfășurării faptelor erau de origine romă, iar copiii romi cu un nivel de inteligență egal sau mai mare decât media au fost deseori plasați în aceste școli în urma unor testări psihologice care nu erau adaptate originii lor etnice. Curtea a considerat că dreptul în vigoare la acea vreme a avut asupra copiilor romi efecte prejudiciabile disproporționate și a constatat **încălcarea articolului 14** (interzicerea discriminării) din Convenție, **coroborat cu articolul 2** (dreptul la instruire) **din Protocolul nr.1** la Convenție.

Orșuș și alții împotriva Croatiei

16 martie 2010 (Marea Cameră)

Reclamanții sunt cincisprezece resortisanți croați de origine romă care au fost plasați pe parcursul școlarității în clase formate exclusiv din elevi romi. Aceștia au considerat măsura sus-menționată ca fiind o discriminare rasială și s-au plâns că au suferit, din cauza acestui parcurs școlar special, un prejudiciu educațional, psihologic și emoțional.

Deși cauza de față era diferită de cauza *D.H. și alții împotriva Republicii Ceha* (a se vedea mai sus) prin faptul că cele două școli în cauză nu aplicau o politică generală de segregare a elevilor romi, acestea aveau în comun ideea de școlarizare a copiilor romi în condiții satisfăcătoare, aspect care ridică mari dificultăți într-un anumit număr de state europene. Curtea a observat în speță că clasele speciale din instituțiile școlare în cauză erau formate exclusiv din copii romi. Guvernul croat pune această stare de fapt pe seama unei stăpâniri necorespunzătoare a limbii croate de către elevi, deși testele pe baza cărora aceștia erau plasați în aceste clase nu priveau în special competențele lingvistice, programul urmat nu se concentra numai pe probleme de limbă, iar progresul copiilor nu făcea obiectul unui raport de monitorizare veritabil. Prin urmare, plasarea reclamanților în clase formate exclusiv din romi a fost nejustificată și a avut drept rezultat **încălcarea articolului 14** (interzicerea discriminării) din Convenție, **coroborat cu articolul 2** (dreptul la instruire) **din Protocolul nr.1** la Convenție.

A se vedea, de asemenea: **Sampanis și alții împotriva Greciei**, Hotărârea din 5 iunie 2008; **Horváth și Vadázi împotriva Ungariei**, Decizia privind admisibilitatea din 9 noiembrie 2010; **Sampani și alții împotriva Greciei**, Hotărârea din 11 decembrie 2012; **Horváth și Kiss împotriva Ungariei**, Hotărârea din 29 ianuarie 2013; **Lavida și alții împotriva Greciei**, Hotărârea din 28 mai 2013; precum și fișa tematică privind **„Romii și călătorii”**.

Regimul lingvistic al învățământului

Cauza „privind anumite aspecte ale regimului lingvistic al învățământului din Belgia” împotriva Belgiei (cauza lingvistică belgiană)

23 iulie 1968

Reclamanții, părinții a peste 800 de copii francofoni, trăiau într-o zonă din Belgia în care se vorbește cu preponderență neerlandeză. Aceștia s-au plâns de imposibilitatea copiilor de a fi instruiți în limba franceză.

Curtea a constatat că faptul de a împiedica anumiți copii, numai pe criteriul rezidenței părinților acestor, de a avea acces la școlile de limbă franceză existente în cele șase localități cu un statut propriu de la periferia orașului Bruxelles a dus la **încălcarea articolului 14** (interzicerea discriminării) din Convenție, **coroborat cu articolul 2** (dreptul la instruire) **din Protocolul nr.º1** la Convenție. Totuși, în opinia Curții, Convenția nu garantează copiilor dreptul de a beneficia de un învățământ de stat sau subvenționat în limba părinților acestora.

Protecția proprietății (articolul 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție)

S.L. si J.L. împotriva Croatiei (nr.º 13712/11)

7 mai 2015

Prezenta cauză privește o tranzacție care constă în schimbul unei vile aflate pe malul mării cu un apartament având o valoare mai mică. Serviciile sociale, care trebuiau să își dea acordul pentru tranzacție, având în vedere că proprietarii vilei – cele două reclamante – erau în acel moment minori, au fost de acord cu schimbul propus, fără a examina în mod riguros circumstanțele specifice ale cauzei sau situația familiei. Ulterior s-a dovedit că avocatul care a acționat în numele părinților copiilor era ginerele fostului proprietar al apartamentului. Eforturile ulterioare ale celor două reclamante și ale tatălui celei de-a doua reclamante (tutorele celor două fete) în vederea contestării legalității tranzacției în fața instanțelor nu au avut succes: instanțele le-au reproșat că nu au contestat decizia în cadrul unei proceduri administrative, chiar dacă, la vremea respectivă, cele două fete erau minore, tatăl celei de-a doua reclamante era în închisoare, mama era consumatoare de droguri, având dificultăți financiare, iar avocatul lor se afla într-o situație conflict de interese. În fața Curții, reclamantele s-au plâns că statul croat, prin serviciile sociale, nu a protejat cum se cuvine interesele lor în calitate de proprietare ale casei, care valora mai mult decât apartamentul primit la schimb.

Problema principală în speță era de a afla dacă statul croat a ținut cont de interesele copiilor atunci când a acceptat schimbul de bunuri. Reclamantele erau minore la acea vreme, interesele acestora trebuind să fie protejate de stat, în special de serviciile sociale, iar în ceea ce privește acordul de schimb, instanțelor civile le revenea sarcina de a examina mențiunile referitoare la conformitatea cu obligația constituțională a statului de a proteja copiii. În prezenta cauză, Curtea a constatat **încălcarea articolului 1** (protecția proprietății) **din Protocolul nr.º1** la Convenție, considerând că autoritățile croate nu au luat măsurile necesare pentru a proteja interesele patrimoniale ale copiilor în cadrul acordului de schimb de bunuri imobiliare sau pentru a le da posibilitatea rațională de a contesta efectiv acest acord.

Dreptul la instruire (articolul 2 din Protocolul nr.º1)

Timichev împotriva Rusiei

13 decembrie 2005

La vârsta de șapte ani, respectiv nouă ani, copiii reclamantului au fost excluși din școala unde învățau de doi ani pe motivul că tatăl lor, de origine cecenă, nu era înregistrat ca rezident al orașului (Naltchik, în Republica rusă Kabardino-Balkaria) în care trăiau și nu mai avea permis de migrant, fiind obligat să îl restituie pentru a primi o despăgubire pentru bunurile pe care le pierduse în Cecenia.

Curtea a constatat că copiii reclamantului le-a fost refuzat accesul la școala pe care o frecventaseră în ultimii doi ani. Guvernul rus nu a contestat afirmația părții interesate conform căreia adevăratul motiv al refuzului accesului copiilor la școală a constat în faptul că restituirea permisului de migrant al cărui titular fusese a avut drept rezultat decăderea din dreptul de a fi înregistrat în registrul persoanelor domiciliante în Naltchik. Totuși, guvernul a confirmat că, în conformitate cu sistemul juridic rus, dreptul copiilor la educație nu putea depinde de locul de rezidență a părinților acestora. Prin urmare, copiii reclamantului au fost privați de dreptul la educație recunoscut de dreptul intern, **încălcându-se astfel articolul 2** (dreptul la instruire) **din Protocolul nr.º1** la Convenție.

Folgerø și alții împotriva Norvegiei

29 iunie 2007 (Marea Cameră)

În 1997, programele învățământului primar norvegian au fost modificate, două materii distincte – creștinismul și filosofia vieții – fiind înlocuite cu un singur curs privind creștinismul, religia și filosofia („cursul de KRL”). Membri ai Asociației Umaniste Norvegiene, reclamantii au încercat în zadar să obțină derogarea integrală de la obligația copiilor de a frecventa cursurile de KRL. În fața Curții, aceștia au afirmat în special că refuzul autorităților de a acorda derogarea integrală de la obligația copiilor de a frecventa cursul de KRL i-a împiedicat să le asigure acestora din urmă o educație conformă convingerilor religioase și filosofice ale acestora.

Curtea a constatat **încălcarea articolului 2** (dreptul la instruire) din **Protocolul nr.º1** la Convenție. Aceasta a considerat în special că programul de KRL acorda o importanță majoră creștinismului, fiind de părere că în învățământul primar și în primul ciclu al învățământului secundar, elevii trebuiau să primească o educație creștină și morală. Curtea a statuat că mecanismul de derogări parțiale era susceptibil de a supune părinții în cauză unei poveri foarte mari și riscului ca viața privată a acestora să fie expusă în mod necuvenit și că exista posibilitatea conform căreia conflictul în curs să îi descurajeze să solicite astfel de derogări. În același timp, Curtea a subliniat că intenția care a condus la crearea cursului, și anume faptul că învățarea în același timp a creștinismului și a celorlalte religii și filosofii permitea stabilirea unui mediu școlar deschis tuturor elevilor, se conforma în mod evident principiilor pluralismului și obiectivității consacrate de articolul 2 din Protocolul nr.º1.

Hasan și Eylem Zengin împotriva Turciei

9 octombrie 2007

În 2001, primul reclamant a solicitat ca fiica sa (cea de-a doua reclamantă), care învăța la școala de stat din Istanbul, să fie scutită de la cursul de cultură religioasă și cunoștințe morale, menționând faptul că familia sa era de religie alevită (o ramură minoritară și heterodoxă a islamului). Cererea sa i-a fost respinsă în cele din urmă de către Consiliul de Stat. Reclamantii s-au plâns în special de modul în care cultura religioasă și morală era predată în instituțiile școlare de stat, și anume dintr-o perspectivă religioasă care lăuda tradiția islamică în concepția sa sunită și fără nicio informație detaliată privind celelalte religii.

Curtea a constatat **încălcarea articolului 2** (dreptul la instruire) din **Protocolul nr.º1** la Convenție. După ce a examinat liniile directoare ale cursului de cultură religioasă și cunoștințe morale emise de Ministerul turc al Educației Naționale, precum și manualele

școlare, aceasta a considerat în special că programul acorda o parte mai mare cunoașterii islamului decât cunoașterii altor religii și filosofii și includea principiile generale ale religiei musulmane, inclusiv ritualurile culturale. Deși elevii creștini sau evrei puteau fi scutiți de cursul de cultură religioasă și de morală, acesta era obligatoriu pentru copiii musulmani, inclusiv pentru cei de religie alevită.

Conform **articolului 46** (forța obligatorie și executarea hotărârilor) din Convenție, Curtea a constatat, de asemenea, că încălcarea respectivă își avea originea într-o problemă care ținea de punerea în aplicare a programului orelor de religie în Turcia și în lipsa mijloacelor adecvate care pot asigura respectarea convingerilor părinților. În consecință, aceasta a considerat că punerea în conformitate a sistemului de învățământ turc și a dreptului intern relevant cu articolul 2 din Protocolul nr. 1 la Convenție ar constitui o formă adecvată de soluționare.

Ali împotriva Regatului Unit

11 ianuarie 2011

Reclamantul a făcut obiectul unei măsuri de excludere din școala sa pe perioada unei anchete de poliție privind un incendiu în respectiva instituție pe motivul că acesta se afla în apropierea locului de unde a izbucnit incendiul la momentul faptelor. Acestuia i-a fost propus un alt mod de învățământ și, la finalizarea urmăririi, directoarea școlii i-a invitat pe părinții acestuia să participe la o ședință, pentru a-i facilita reintegrarea. Părinții nu s-au prezentat și au respins, de asemenea, decizia cu privire la revenirea la școală a fiului lor, al cărui loc a fost atribuit, prin urmare, altui elev.

Curtea a arătat că dreptul la instruire garantat de Convenție presupune accesul la o instituție de învățământ, precum și dreptul de a obține, conform normelor în vigoare în fiecare stat, recunoașterea oficială a studiilor efectuate. Orice restricție în această privință trebuie să poată fi prevăzută de către persoanele în cauză și să urmărească un scop legitim. În același timp, dreptul la instruire nu presupune în mod necesar dreptul de acces la o anumită instituție de învățământ și nu exclude în principiu măsurile disciplinare, cum ar fi suspendarea preventivă sau excluderea definitivă, care urmăresc respectarea regulamentului intern. În speță, Curtea a statuat că excluderea reclamantului nu a avut drept rezultat o încălcare a dreptului său la instruire. Într-adevăr, această măsură decurgea din faptul că o anchetă era în curs și urmarea în acest sens un scop legitim. De altfel, fiind conformă Legii din 1998, aceasta era previzibilă. În plus, reclamantul nu a fost exclus decât cu titlu temporar, până la încheierea anchetei privind incendiul. Părinții săi au fost invitați să participe la o ședință în vederea facilitării integrării acestuia, însă ei nu au participat la aceasta. Dacă ar fi participat la ședință, probabil fiul acestora ar fi fost reintegrat. În sfârșit, reclamantului i-a fost propus un alt mod de învățământ pe perioada excluderii sale, însă acesta nu a acceptat propunerea respectivă. Prin urmare, Curtea a considerat că excluderea reclamantului a fost proporțională cu scopul legitim urmărit și că nu a reprezentat o încălcare a dreptului acestuia la instruire. Prin urmare, Curtea a constatat **neîncălcarea articolului 2** (dreptul la instruire) din **Protocolul nr. 1** la Convenție.

Catan și alții 27 împotriva Republicii Moldova și Rusiei

19 octombrie 2012 (Marea Cameră)

Prezenta cauză privește plângerea formulată de copiii și de părinții aparținând comunității moldovenești din Transnistria cu privire la efectele unei politici lingvistice adoptate în 1992 și în 1994 de regimul separatist și care interzice utilizarea alfabetului latin în școli, precum și cu privire la măsurile luate în consecință în vederea aplicării acestei politici. Astfel, elevii și profesorii au fost expulzați cu forța din aceste școli de limbă moldovenească/română, iar aceste școli au fost obligate să se închidă înainte de a putea să se redeschidă în alte spații.

Curtea a constatat **neîncălcarea articolului 2** (dreptul la instruire) **din Protocolul nr. 1** la Convenție în cazul **Republicii Moldova** și **încălcarea articolului 2 din Protocolul nr. 1** în cazul **Federației Ruse**. Aceasta a considerat în special că regimul separatist nu ar fi putut continua să existe fără sprijinul militar, economic și politic al Rusiei și că, prin urmare, închiderea școlilor ținea de jurisdicția Rusiei în sensul

Convenției. În schimb, Republica Moldova nu a susținut regimul și, în plus, a depus eforturi considerabile pentru a ajuta reclamanții, plătindu-le chiria și renovarea unor noi spații, precum și echipamentele, salariile profesorilor și cheltuielile de transport.

Mansur Yalçın și alții împotriva Turciei

16 septembrie 2014

În prezenta cauză, reclamanții, de religie alevită (o ramură minoritară și heterodoxă a islamului), s-au plâns de conținutul cursurilor obligatorii de cultură religioasă și morală de la școală, care se bazează pe abordarea sunnită a islamului.

Curtea a constatat **încălcarea articolului 2** (dreptul la instruire) **din Protocolul nr.º1** la Convenție în ceea ce îi privește pe cei trei reclamanți, ai căror copii erau școlarizați în învățământul secundar la momentul faptelor. Aceasta a constatat în special că, în materie de studiere a faptelor religioase, sistemul educațional turc nu era dotat cu mijloace adecvate pentru a asigura respectarea convingerilor părinților.

În sensul **articolului 46** (forța obligatorie și executarea hotărârilor) din Convenție, observând că încălcarea articolului 2 din Protocolul nr. 1 constată în speță își avea originea într-o problemă structurală, deja identificată în cauza *Hasan și Eylem Zengin* (a se vedea mai sus), Curtea a statuat că revenea Turciei sarcina de a institui urgent mijloace adecvate pentru a soluționa problema, în special printr-un sistem de derogare de la obligația de a frecventa „cursul obligatoriu de cultură religioasă și de cunoștințe morale”, de care părinții să poată beneficia fără a trebui să își dezvăluie convingerile religioase sau filosofice.

Memlika împotriva Greciei

6 octombrie 2015

Prezenta cauză privește excluderea din școală a copiilor cu vârste cuprinse între 7 și 11 ani, diagnosticați eronat ca suferind de lepră. Reclamanții – părinții și cei doi copii în cauză – au afirmat în special că excluderea copiilor de la școală a adus atingere dreptului acestora la instruire.

Curtea a constatat **încălcarea articolului 2** (dreptul la instruire) **din Protocolul nr.º1** la Convenție. Aceasta a admis că excluderea copiilor din școală urmarea un scop legitim, și anume evitarea oricărui risc de contaminare. Aceasta a considerat totuși că întârzierea în instituirea comisiei însărcinate să se pronunțe asupra reintegrării copiilor la școală nu a fost proporțională cu scopul legitim urmărit. Copiilor li s-a interzis să asiste la cursuri timp de peste trei luni, fapt pentru care Curtea a statuat că excluderea acestora a încălcat dreptul lor la instruire.

C.P. împotriva Regatului Unit (nr.º300/11)

6 septembrie 2016 (decizia privind admisibilitatea)

Reclamantul, un minor, a afirmat că excluderea temporară de la școală în perioada 7-20 aprilie 2007 a adus atingere dreptului său la instruire.

Curtea a declarat cererea ca fiind **inadmisibilă** conform articolului 35 (condițiile de admisibilitate) din Convenție, statuând că, în circumstanțele în speță, reclamantul nu putea să afirme că a suferit un prejudiciu important în sensul că acestea ar fi putut avea drept urmare consecințe defavorabile asupra părții interesate.

Texte și documente

A se vedea în special:

- **Manual de drept european privind drepturile copilului**, Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene și Consiliul Europei, iunie 2015

- Site-ul de internet al programului Consiliului Europei pentru promovarea drepturilor copilului și protecția copiilor împotriva violenței: [„Construirea unei Europe cu și pentru copii”](#)
-

Contact pentru presă:
Tel.: +33 (0)3 90 21 42 08